

HC
337
U6K6

UC-NRLF

QB 237 803

KOCHERHIN

HC 337 U6K6

YB 62107

UNIVERSITY
OF
MICHIGAN

КОЧЕРГІН С. Ф.

ТЕХНІЧНІ КУЛЬТУРИ

**ЯК СИРОВИННА БАЗА
ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ
В 2-МУ П'ЯТИРІЧЧІ**

THE LIBRARY OF CONGRESS
DUPLICATION

**ДЕРЖАВНЕ
ЛЯНОВО-
КОНОМІЧНЕ
ИДАВНИЦТВО
АРКІВ — 1932**

„ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“

Кочергин, С. Ф.
КОЧЕРГІН С. Ф.

Технічні культури
**ТЕХНІЧНІ КУЛЬТУРИ,
ЯК СИРОВИННА БАЗА
ПРОМИСЛОВОСТИ УКРАЇНИ
В 2-МУ П'ЯТИРІЧЧІ**

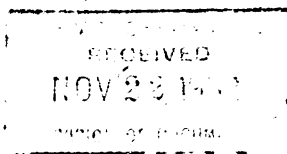

**ДЕРЖАВНЕ ПЛЯНОВО-ЕКОНОМІЧНЕ ВИД-ВО
„ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“
ХАРКІВ**

1932

Відтворений саме цього альбому вміщено
в „Літописі Українського Друку“, Київському
реєстрарі, та також виданий „Українським
Календарем Півдня“.

Здано на виробництво 11/VII
Дозволено до друку 19/VII
Техредактор Брейман Л. Я.
Знаків в 1 папер. арк. 32.000
Паперових аркушів 2^{1/2}
Формат альбому.

№ 327
Ц 6 К 6

ВІД РЕДАКЦІЇ

Брошура С. Ф. Кочергіна є результатом обробки матеріалів спецнаряди по технічних і спеціальних культурах, що відбулись при Держплані в квітні міс. і матеріалів Конференції по розміщенню виробничих сил на Україні, а також результат самостійних проробок автора в сільсько-господарському секторі УДПК. Всі числові запроєктовання по окремих культурах є попередні і звичайно за остаточної плян другої п'ятирічки в справі розвитку технічних культур правдять ніяк не можуть.

Але вихідна позиція розвороту технічних культур цілком вірна й тому тенденції й в остаточному пляні мусять залишатися такими, як вони визначені й в брошурі.

М658454

**Читачу, твою думку з приводу цієї книжки
надійшли до Видавництва на адресу: Харків,
Держпром, Вид-ву „Господарство України“.**

Технічні культури, як сировинна база промисловости України в другому п'ятиріччі

Друга п'ятирічка — є п'ятирічка побудови безкласового соціалістичного суспільства, п'ятирічка завершення соціалістичної реконструкції сільсько-го господарства, п'ятирічка розгорнутої технічної реконструкції всього народнього господарства.

Одним з основних завдань, що поставлені XVII партконференцією на друге п'ятиріччя є піднесення добробуту робітничих і селянських мас і, зокрема, підвищення забезпечення населення основними споживчими товарами не менш ніж у два три рази.

З цих завдань виникає, природно, завдання про приділення більшої уваги розгортанню легкої й харчової промисловости й забезпеченню їй відповідною сировиною. Технічні культури, є сировинна база для цукрової, олійної, текстильної й інших видів промисловости. В рішеннях XVII партконференції є загальні настановлення в справі легкої й харчової промисловости й головніших технічних культур, що в основному определяють тенденції розвитку технічних культур на друге п'ятиріччя й на Україні.

Зокрема, по базовні й льону по Союзу намічається подвоєння, а по цукровому буряку потреба гуртової продукції. Уже перша п'ятирічка характеризується на Україні досить значними досягненнями в справі розвитку технічних культур, так, наприклад, цукровий буряк з 576,5 тис. га в 1927 р.

зріс до 1.229 тис. га в 1931 р., більш ніж в два рази. Олійні культури відповідно з 787 т. до 1.465 тис. га, теж в два рази. Крім того виникла цілком нова для України культура—бавовна, розвиток якої набрав нечуваних темпів (1930 р.—20 тис. га, 1931 р.—160 тис. га і 1932 р.—200 тис. га). Цих досягнень партія домоглась тільки в результаті непримиренної боротьби на два фронти за генеральну лінію партії, в результаті рішучої боротьби з куркулем і його агентурою, на основі суцільної колективізації сільського господарства. Не слід думати, що все це лише пройдений етап: боротьба на два фронти, боротьба з рештками капіталізму ще залишається й на другому п'ятиріччю. Здійснення плану народнього господарства в цілому, а також кожної його галузі, в тому числі, й технічних культур безумовно зустрічає на своєму шляху й схований і відкритий опір з боку ворожих соціалізму елементів. Це вимагає від партії як справи самого опрацювання плану, а також його здійсненню надати особлизої уваги, це тим більш, що масштаб виробництва і продукції технічних культур залежить від дуже складного комплексу чинників, починаючи від природних умов культивування і кінчаючи технікою переробки сировини, а з другого боку, помилки в запроектуваннях можуть викликати чималі втрати для народнього господарства.

З чималої суми питань, в справі розвитку технічних культур, від правильного вирішення яких залежатиме доброякість усього плану, на чільне місце слід поставити проблеми розташування культур, врожайности і первісної переробки. Те чи інше розміщення культур на терені республіки повинно виходити з основного настановлення на задоволення вимог народнього господарства, зміцнення обороноспроможности країни, максимально-

го збільшення продукційности праці в сільсько-
му господарстві, а також відповідати вимогам як-
найпрознішої спеціалізації сільсько-господарського
виробництва районів.

Таким чином, тут треба взяти на увагу не
тільки наявність у певному районі сприятливих
природних умов для культивування тої чи тої
культури, а і весь комплекс економіки району,
як от розташування переробчих підприємств, шля-
хи сполучення, промислові центри, і т. інш., а
також дати собі чітке уявлення за майбутнє ли-
це в районі сільського господарства в цілому.

Тут треба заздалегідь погодитись з тим, що
в низці випадків і протягом другого п'ятиріччя
запровадити цілком витриману й найбільш до-
цільну спеціалізацію районів не доведеться, о-
скільки ми маємо в спадщину від капіталістично-
го ладу розташування технічної бази, яке часто-
густо не відповідає нашим сучасним вимогам до
спеціалізації районів, а виключити цю базу з ви-
робництва з відомих причин покищо немож-
ливо.

Таке спостерігається, напр., в гуральному ви-
робництві, де заводи вклинюються в бурякові
райони і за браком патоки потребують запрова-
дження картопляних засівів; у текстильному і
олійному виробництві є цілковитий відрив підпри-
ємств від сировинної бази і т. д.

Питання врожайности культур в зв'язку з над-
то обмеженими можливостями на Україні для
поширення засівної площі при необхідності ма-
ти досить великий зерновий клин і значно по-
ширити кормоздобування—стають для другої п'я-
тирічки найбільш гостро.

Цього ж таки вимагають і інтереси промисло-
вости і транспорту, оскільки збільшення врожай-
ности дає змогу зсузити район живлення підпри-
ємства сировиною, а якщо врахувати залежність

рівня врожайності від сорту і засобів культури, тобто чинників, що безпосередньо впливають і на якість продукції, то яскраво виявляється сполученість цих двох явищ.

Треба гадати, що на даній стадії розитку українського сільського господарства з загального арсеналу заходів до збільшення врожайності поруч з найкращою організацією праці особливо увагу дозедеться звернути на сівозміни, механізацію і угноєння, оскільки саме технічні культури найбільш вибагливі на місце в сівозміні, угноєння і якість обробітку, здебто фактори, які досі були майже в першому мінімумі. Особливо це треба підкреслити для таких культур, як от коноплі, махорка, тютюн, що з переходом від дрібного селянського господарства до колгоспів і радгоспів ґрунтовно змінили своє розташування на території господарства (випис з присадибних площ у поле).

Тим більшої ваги питання сівозмінів набуває в світлі майбутньої спеціалізації районів і окремих господарств, коли в більшості випадків техкультури будуть за ведучі і, як такі, потребуватимуть можливо більшого ущільнення засівів. Близько до цього стосується і питання вдобрення ґрунту, де наші можливості щодо мінералізації набагато збільшуються, а крім того позинно цілком використати чималі ресурси місцевих видів добрив, тобто не тільки гній, але і попіл торф, сидерацію і ін. Нарешті, настанозлення на максимальну механізацію техкультур виходить з інтересів найбільшої економії робітної сили і поліпшення якості обробітку, що при удосконаленні так наявних машин, як і винахідництві, нових конструкцій позинно дати чималий технічний і економічний ефект.

По стану механізації техкультур на біжучий момент конструкторська думка повинна бути зосе-

реджена на механізації процесів посадки, про-ри ки, особливо ж на моментах збирання вро-жаю, що майже для всіх технічних культур має величезне значення.

З інших чинників збільшення врожайності не-малу роль відіграватиме якість і належне під-готування насіннєвого матеріалу, а також сорт, що для більшості технічних культур, за виклю-ченням цукрозоного буряку, складає одне з най-більш вузьких місць.

Не тільки для нових технічних культур, де поруч з відсутністю сортів цілком придатних для України, спостерігається звичайна недостача на-сіння, но і для старих культур, як от коноплі, льон, сояшник ми маємо виключно низькогату-нове, безпорядне насіння, яке і з боку врожай-ности і з боку якості продукції далеко не за-дозольняє народньо-господарських вимог.

Оскільки ж виведення нових сортів і розмно-ження їх потребує чималого строку, питання ви-робництва, поліпшення сортонасіння повинно по-ставити одразу ж на початку п'ятирічки, щоб бу-ла змога ефективність цього чинника урахувати хоч на кінець плянового періоду.

Це питання особливо для нових культур (ба-вовняник, кенаф, канатник) щільно пов'язується з запровадженням нових методів передчасівної під-готовки насіння, а саме яровизації, що дає мож-ливість не тільки прискорити вистигання куль-тур з наявних сортів, а і запровадити найбільш цінні й врожайні сорти з пізньостиглих.

Одноразово запровадження цієї методи цілком по іншому ставить питання зрошення південних технічних культур, оскільки прискорене через яро-визацію відстигання пом'якшує негативний бік зрошення у звичайних умовах, а саме запізнен-ня вистигання культур.

Тому яровизація дає змогу з більшою обґрун-

тованістю проектувати зрошення південних технічних, для чого на наступну п'ятирічку відкриваються досить широкі перспективи в районі Нижнього Дніпра.

Поруч з розглянутими питаннями для низки культур стоїть також питання первісної переробки, належні форми і організація якої впливають не тільки на збільшення виходу продукції, але, головне, значно підвищують її якість і дають стандартний продукт.

В першу чергу це торкається луб'яних культур, що з переходом до колгоспів і радгоспів і нагромадженні в них великих мас сировини не можуть бути перероблені в старий кустарний спосіб і потребують обов'язкової механізації процесів. Найбільш радикально справа розв'язується декортикацією стебла, на яку в основному і слід було б орієнтуватись в наступну п'ятирічку. Проте, для цього необхідно позбавитись деяких дефектів роботи наявних декортикаторів, а промисловості—накопичити досвід у виробництві на новому виді сировини (луб).

Крім того, і при позитивному вирішанні цих питань, все ж таки частина виробів повинна вироблятися з прядива, а не з луба, як от канати, брезенти, пожежні рукави, транспортери.

Тому слід гадати, що до кінця п'ятирічки ще значна частина продукції луб'яних культур буде використовуватись у прядиві (волокні), і через те питання за одержання технічного прядива в спосіб, який відповідав би новим формам сільсько-господарського виробництва, покищо зняти не можна.

Нарешті, слід зупинитись на асортименті технічних культур, що з різних причин бажано було б декільки поширити.

Найбільші досягнення в цьому напрямку за останні роки маємо з текстильної групи, де почасти, як засіви бавовнянику, набули широких гос-

подарських масштабів, почасти—канатник, південні коноплі—дали виразні перспективні наслідки до поширення їх на Україні.

Проте, і тут є чималі хиби, а саме в запровадженні засівів кенафу, що, не дивлячись на найбільш ранне в порівнянні до перелічених культур випробування його на Україні, дотепер не дав виразних наслідків за здатність його для українських умов.

Зовсім не переводиться робота по випробуванню таких культур, як кендір і рамі.

Значно гірше стоїть справа з новими олійними культурами, де хоч і є досягнення по втіленню сої і рицини, але ж вони поки що не закріплюються відповідними поліпшеннями в галузі сорту і механізації культури. Решта ж нових олійних просувається зовсім кволо. Між тим, саме в цій групі рослин ми маємо і найбільшу потребу для поширення асортименту через різноманітність вимог народного господарства на технічну та харчову олію і недостатню врожайність та несталість культур з наявного асортименту (сояшник, льон-рогачик, оз. рапс) і в той же час—найбільші можливості для добору. Не кажучи вже про такі культури, як софльор, кунжут, що придатність їх до укр. умов можна рахувати цілком доведеною, в засівах України зі згаданих вище причин повинні найти своє місце також лялеманція, перила (судза) та озимий рижій. Треба також поставити на вивчення культури люфи, що крім багато корисної основної продукції (губка, технічне шмаття) дає велику кількість олійного насіння (до 17% олії).

З інших груп культур слід звернути увагу на топінамбур і чуфу, які, крім своїх вельми цінних властивостей щодо харчування людної і скоту (топінамбур), можуть дати певний резерв для гуральної і цукрової промисловости.

Наприкінці треба згадати за кавчукодайні рослини, зокрема тау-сагіз, що за останніми даними випробування на Україні дає виключно сприятливі показники. Тому є всі підстави гадати, що при дальшому удосконаленні культури Україна зможе посісти далеко не останнє місце, як продуцент і цього найнеобхіднішого виду сировини.

Цукровий буряк. Ця найважливіша культура, не дивлячись на передбачаєме просування її в нові райони (Дал. Схід, Сибір, Кіргізія, Кавказ, Закавказзя), всеж-таки і в наступному п'ятиріччі буде вести перед на Україні.

Виходячи так з наявної технічної бази, що частково буде реконструйовано, як і з можливого нового будівництва, а особливо запровадження бурякосущіння, можливий обсяг переробки буряку на Україні можна визначити в 276 млн. цент., що відповідає 40 млн. цн. цукру.

Така програма виробництва базується на становленні довести добуву виробність цукрозаводів пересічно до 1350 тис. цн. і тривалість виробництва до 160 днів. Крім того в місяцях найбільшого накопичення сировини буде поставлено до 200 агрегатів бурякосущарень, що дасть можливість продовжувати виробництво пересічно до 205 днів і переробити на цукор до 60 млн. цн. сировини в сухому вигляді. Якщо урахувати неминучі втрати сировини при схороненні в 3%, то для забезпечення цієї програми виробництва ще необхідно видобути 284 млн. цн. буряку.

Щодо можливого рівня врожайності на кінець п'ятиріччя, то за значне підвищення її говорить особливе ущільнення бурякових засівів в найбільш сприятливих для цього районах, поглиблена спеціалізація буряксіючих колгоспів з застосуванням в них всіх найнеобхідніших прийомів культури (головне, своєчасність засіву і обробітку), повне забезпечення міндобривом і удосконаленнями маши-

нами (гніздовий засів, просапні машини, бурякові комбайни і інш.).

Проте, на 1937 р. буряк на колгоспних землях в більшості випадків все ж таки не матиме достатньої для надто високих врожаїв культурності ґрунту, оскільки сівозміни, навіть закладені 1932 р., в кращому разі тільки но закінчать першу ротацію, а часто-густо і не закінчать її.

Немає також впевненості в достатньому задоволенні культури гноєм, що для особливо високих врожаїв є досить важливою передумовою.

Тому, виходячи з пересічної першої п'ятирічки (для всіх секторів) в 111,1 цн. і контрольної для 1932 р. в 153,0 цн., можна орієнтуватись на врожайність 1937 р. в 200 цн. (радгоспах—230, колгоспах—195 цн.), що дорівнює запроєктованій врожайності радгоспів на 1932 р.

Якщо зупинитись на такій врожайності, то потрібна площа фабричного буряку становитиме 1420 тис. га, а додавши до цього 80 тис. га під малочники і насінники (в цьому році 65 тис. га), матимемо весь буряковий клин в 1500 тис. га.

Такі запроєктування дають збільшення проти 1932 р. по площі на 13,2%, по врожайності—на 30,7% і продукції—на 47,3%.

Щодо розміщення згаданих засівів, то оскільки його лімітує наявна технічна база, район цукрового буряку майже не зміниться. Проте, через помітно вищу врожайність на Лівобережжі, найбільший приріст засівів і ущільнення їх буде переводитись саме в цьому районі, де має концентруватись і нове будівництво і устаткування бурякосушарень.

Такі настановлення дають можливість наблизитись і до визначень програми бурякосіяння по областях, а саме орієнтовно можна прийняти для Харківщини 467 тис. га з врожайністю в 205 цн.; для Київщини 451 тис. га з врожайністю

200 цн. і Віннищини 525 тис. га з врож. 196 цн. по Одещині 48 тис. га і АМСРР 9 тис. га.

ТЕКСТИЛЬНА ГРУПА

Бавовник. Сприятливі наслідки бавовносіяння на Україні наочно довели за цілковиту придатність кліматичних і ґрунтових умов півдня України до виховання цієї культури.

Проте, оскільки укр. бавовництво зосереджується в найбільш північному районі, порівнюючи до бавовняних районів усього світу, бавовник вимагає тут особливої уваги щодо добору відповідного місця, ґрунту, рельєфу, експозиції до сонця і т. інш.

Тому перспективи можливого поширення бавовнику на Україні перш за все залежать від наявності у відповідних районах придатних до бавовносіяння площ.

За такі райони ми покищо маємо найбільш південну приморську смугу з найкращими для бавовносіяння умовами—І зона і на північ від неї II зону з менш сприятливими умовами. Щільність засівів бавовнику в окремих адм. районах I-ої зони за пляном 1932 р. коливається від 3% до всієї посівплощі (Миколаївський район) до 22% (Голопристанськ. район); у II-й зоні—від 3 до 9%.

Разом з тим дослідження бавовнопридатних земель по цих зонах доводить, що в I-й зоні таких земель є до 390 тисяч га, або ж біля 30% від засівплощі, в II-й зоні—до 160 тис. га або ж біля 20%.

Ці дані свідчать про те, що ми тут маємо для дальшого поширення бавовнику ще досить великі ресурси.

Крім того, з удосконаленням агротехніки і накопиченням насінньоматеріалу скоростиглих сортів відкривається можливість для більш сміливого просування бавовнику далі на північ в III зону

з північною межею приблизно по лінії: Роздільна—Березівка—Н. Буг—Нікопіль—Василівка—Царекостянтинівка—Ст. Корань, де зараз засіви його не перебільшують 25 тис. га, а придатних земель є біля 150 тис. га.

Таким чином, в усіх 3-х зонах є від 600 до 700 тис. га бавовно-придатних земель. Враховуючи те, що повне використання цих ресурсів буде пов'язано з витискуванням низки культур, голов-но, технічних і кукурудзи, а подекуди і інших зернівців, при чому сучасний стан і механізацією бавовнику покищо не гарантує повного розв'язання проблеми механізації найбільш працемістких процесів культури в наступне п'ятиріччя, 1937 р. запроєктовано засіяти бавовнику до 500 тис. га. Щодо врожайності, то, виходячи з передбачень, що здобуті на сьогодні найнеобхідніші засоби культури буде застосовано по всіх бавовносіючих господарствах, запроєктовано збільшення її на 1937 р. до 5 цнт., при чому більш-менш широке розгортання таких нових заходів, як от ярівизація, мульчування, добриво, зрошення—дасть додатковий ресурс до збільшення наміченого рівня до 6-7 цн.

За наведеними проектуваннями югільний збір бавовни - сирцю дорівнюватиме 2500 тис. цнт. (5 цн. × 500) з яких волокна буде приблизно 750 т. цн. і насіння 1675 тис. цн.

Отже здійснення такого пляну дасть збільшення показників против вихідного року по площі на 150%, врожайності—на 44% і продукції—на 260%. По областях засіви мають розташуватись в такий спосіб, що приблизно 70% або 350 тис. га буде розміщено на Одещині, а решта—150 тис. га на Дніпропетровщині.

З першочергових проблем, що стоять на шляху такого розвитку будівництва, на перше місце слід поставити проблему насінного матеріалу, що

за сучасним станом складає найвужче місце так у відношенні сталости і врожайности культури, як і просування її в більш північні райони.

Найкращі на сьогодні для України сорти, як от № № 1306, 10193, 915, 1138, поперше є покищо в недостатній кількості, по-друге, не цілком задовольняють вимоги щодо швидкостиглості, врожайности, якості продукції та придатности до механізованого обробітку. Тому, поруч з посиленням селекційної роботи, що за авторитетними твердженнями може протягом 3-4 років дати сорти на 50-100% врожайніші за № 1306, треба всемірно прискорити на Україні репродукцію сучасних сортів, щоб цілком звільнитись від довозу насіння з інших районів Союзу. За підрахунками цього можливо досягти вже 1934 р. принаймні для № 1306.

Рівнобіжно заслуговує на скоріше практичне застосування метода яровизації насінного матеріалу, що поруч з вирішенням проблеми сталости і врожайности зовсім змінює ставлення до зрошувальної культури бавовнику на Україні, а останні дослідження над яровизацією єгипетських сортів відкривають величезні перспективи і до ґрунтової зміни всього якісного боку укр. бавовництва.

У світлі наміченого поширення площі підняття врожайности не меншої ваги набувають і питання механізації бавовнику, де і досі ми не маємо цілком задовільних конструкцій для виконання низки виробничих процесів, надто доморозного збирання врожаю.

Виходячи з наявного набору машин, все ж таки можна орієнтуватись на повну механізацію всіх процесів, крім уборки, вже 1933 р., з тим, що на останні роки п'ятирічки буде значно поліпшено і збиральні машини, і, таким чином, витрати людської праці можливо буде звести до мінімуму.

При цьому через невелику продукційність сле-

дінгів і турман-вакуумів слід прагнути до заміни їх на комбайни.

Разом із тим треба передбачати широкий розвиток автомобільного транспорту, що з наведеним ростом продукції може стати за досить вузьке місце.

Передбачаємо розгорнення зрошувальних робіт на Нижньому Дніпрі загострює також питання зрошувальної культури бавовнику.

Якщо на сьогодні вплив зрошення на бавовник можна розцінювати тільки для сприятливих років (багато тепла і сонця), коли врожайність зрошувальних засівів збільшується майже вдвічі, то надалі при швидкостигліших сортах і широкому застосуванні яровизації зрошення, треба гадати, даватиме значний і постійний ефект.

Позатим зрошення велику користь повинно дати в насіннєвій роботі з бавовником, де при культурі насінників розсадою ми маємо змогу значно підвищити коефіцієнт розмноження. Тому, проєктуючи зрошувальне господарство в Нижньо-Дніпровських степах, не можна відмовитись від залучення до зрошувальних засівів і бавовнянику, площу якого орієнтовно можна прийняти в 150 тис. га.

Близько до цього стосується і проблема угноєння бавовнику, що також на сьогодні майже не дає наслідків, але при зрошувальній культурі можна сподіватись на досить великий ефект.

Ликуваті культури. Бурхливий розвиток промисловости, житлобудівництва, транспорту, сільського і лісового господарства, що накреслюється на другу п'ятирічку, обумовлює надзвичайний попит на грубо-текстильні вироби, як от: канати, мішки, снопов'язальний та паковочний шпагат, брезенти, паси і т. інш. За підрахунками Союзпенькоджуту потреба в цих виробках з 1931 на 1937 р. збільшується майже вдвічі. Тому розвиток

промисловости лікуватих волокон, що виробляє зазначену продукцію, а звідцїля і поширення її сировинної бази стає конче необхідним.

Останнє слід особливо підкреслити через те, що саме тут увесь час спостерігався найбільший розрив поміж вимогами промисловости на сировину і задоволенням їх з боку сільського господарства.

Це вимагало надто великих витрат на імпортування відповідних видів сировини (джут, сизал, манїла), при чому питома вага імпортоної сировини напр. 1930 р. сягала в мішочному виробництві 98%, у кручених виробах 47,5%.

Отже, оскільки Союз в цілому, а особливо Україна, мають всі передумови до виробництва груботекстильної сировини в масштабах, цілком задовільних для покриття своїх потреб, необхідно ближчими роками, як це і накреслено керівними органами, повністю зліквідувати згаданий розрив поміж технічною і сировинною базами і геть начисто відмовитись від довозу будь-якої сировини з-закордону.

Виходячи з цього, в наступне п'ятиріччя маєтсь на меті значно поширити продукування не тільки старих лікуватих культур, як от коноплі, льону, але і запровадити культуру нових, що визначаються своїми цінними властивостями і по врожайності і по якості продукції (півд. коноплі, кенаф, канатник).

Коноплі. Щодо значення в загальній продукції прядива на Україні, перше місце посідають коноплі, які надалі буде репрезентовано двома формами—старою північною і південною. Потреба в прядиві коноплі на Україні на 1937 р. визначається орієнтовно в 200 тис. тонн, яка кількість повинна задовольнити так вимоги держпромисловости, як і промкооперації та експорту. Якщо зупинитись на можливій врожайності прядива для

півн. коноплі в 6 цн. га, для задоволення згаданих вимог потрібно була б площа в 335 тис. га. Цю площу розташовуємо частково в кількості 275 тис. га в найбільш сприятливому для конопель районі, що визначається межами: Переяслав—Чорнобай—Опшнця—Сер. Буда—Городня—Міна—Бахмач—Гадяче—Оржиця (разом 36 адмінрайонів), а решту 50 тис. га в південному степу, де матимемо засіви півд. коноплі з більшою врожайністю (10 цн./га).

В такому разі загальна продукція прядива має дорівнювати 215 тис. тонн, що цілком покриває вищенаведені вимоги і створює деякий резерв на немигнучі втрати, осідання, тощо.

Слід зауважити, що продукція прядива може бути і більша, якщо засіви півн. конопель буде частково (до 30%) замінене на південні з використанням їх на зеленець.

Взагалі ж про напрямок використання коноплянських засівів слід сказати, що напруженість олійного баянсу не дозволяє покищо гнорувати ті ресурси олійнасіння, що їх дають коноплі. Тому засіви і північної і південної коноплі (на півдні) мається використовувати двобічно, що при врожайності насіння для півн. коноплі в 6 цн., а південної—в 4 цн. повинно дати до 185 тис. тонн продукції.

В Областному розмірі засіви північних конопель мають розподілитись поміж Київщиною і Харківщиною з тим, що в першій буде розташовано приблизно до 175 тис. га, в другій—100 тис. га, щождо півд. конопель, то з загальної площі в 50 тис. га на Одещину припадає близько 30 тис. га і решта на Дніпропетровщину.

З основних питань, що обумовлюють реальність накресленого пляну слід зупинитись на факторах підняття врожайности, механізації і первісної переробки.

З перших—особливу вагу для конопель має угноєння, а як звичайного гною за бальясом буде не вистачати, категорично необхідно повнотою забезпечити посіви конопель штучним добривом, не відмовляючись від якнайширшого використання і місцевих вдобрень, особливо торфу.

Саме з погляду труднощів цілковитого забезпечення конопель добривом надто бажано широке втілення засівів півд. коноплі, що набагато менше вибаглива до угноєнь.

Поруч з угноєнням слід поставити і питання насіннєвого матеріалу, на якість якого до останнього часу майже цілком не звертається уваги, не дивлячись на величезне значення цього чинника.

Так, низка спостережень свідчить, що південні раси конопель (Кавказька, італійська) врожайніші за звичайні середньо-руські на 50-100%; навіть деякі наші ж українські кряжі, як от Новгород-Сіверський, Золотоноський, Проскурівський збільшують врожайність стебла проти звичайних місцевих на 20-25% при значно кращій якості прядива.

Оскільки замінити безпородний насіннєвоматеріал коноплі на сортовий зараз неможливо через повну відсутність в Союзі покищо селекційних сортів, для ближчих років робиться настановлення на заміну звичайного місцевого насіння поліпшеними кряжами і расами.

Це має переводитись, поперше, поступовим втіленням південних конопель з розгорненням насіннєвих засівів їх на півдні України, подруге, посиленою репродукцією в насіннєвих господарствах найкращих укр. кряжів, що наведено вище, з тим, щоб сортозаміну було закінчено не пізніше 1935 р.

З моментів механізації культури конопель особливого значення набуває механізація процесів

збирання врожаю (запровадження тракторних снопов'язок), молотби, а надто первісні переробки.

Тут треба рішуче стати на шлях повної механізації процесів на заводських агрегатах, з тим, що приблизно половина продукції буде перероблятися на луб з частковою в дальшому його дагомацією (облагороджуванням). Щоб запобігти зайвим перевозкам стебла, необхідно прагнути до переведення декортикації безпосередньо в полі шляхом утворення пересувних декортикаційних установок.

Це тим більш цікаво, що, поперше, надалі можна орієнтуватись на декортикацію не тільки сухого, адеж і зеленого стебла, а, подруге, з поширенням мочіння конопель не в виді стебла, а луба, можливо геть увесь збір пропустити через декортикатори. А це дасть економію і на транспорті і на місткості мочильних басейнів.

Якщо додати до цього передбачаєме значне поліпшення загального обробітку культури, запровадження правильних сівозмінів, а також засвоєння після належної підготовки осушених багниць та торф'янисок, то можна сподіватись, що намічене збільшення врожайності коноплі по прядиву на 62% і насінню—на 50% буде досягнуто.

Льон. Вважаючи на величезну потребу в наступну д'ятирічку в м'якій тарі, почасти в брезентах, а також на бажаність припинити завіз на Україну сировини з півночі, українському льонарству слід надати значно більшого масштабу, аніж воно мало донині.

Це тим більше, що укр. лляне волокно, одержане з декільки поліпшеного насіння і при належних засобах культури, придатне не тільки на грубо-текстильні вироби, а і для виготовлення звичайних тканин широкого вжитку, про що переконуюче свідчать висновки текстильних фабрик (Клінц. мануфактура). Отже, виходячи з нар.-госп.

замовлення (потреби держпромисловости, промко-операції та інш.), що дорівнює приблизно 80-90 т. т., і орієнтуючись на врожайність волокна в 5 цн./га, запроєктовано засівплощу льону в 200 тис. га.

Цю площу буде розташовано в 42-х льонарських районах, головню, Полісся, що з півдня і сходу обмежується лінією: Заслав-Полонна-Романів-Брусилів-Ніжин за виключенням приміських смуг Києва та Житомиру, а також Остерського, Бобровицького та В. Димерівського районів. В обласному розрізі таке розташування дає для Київщини близько 190 т. га льонарських засівів, для Вінничини—10 т. га.

Щодо засобів використання засівів, то, як і для конопель, мається на меті одержання продукції не тільки волокна, а і насіння, врожайність якого запроєктовано в 4 цн./га з продукцією в 80 т. т.

Такі запроєктування дають збільшення проти вихідного року по площі майже на 100%, врожайності волокна теж саме і насіння—на 14,3%; продукція ж волокна збільшується на 281,2% і насіння—на 126,3%.

З головних настановлень до поліпшення засобів культури і підняття врожайности маємо, поперше, заміну місцевих маловрожайних і низькоякісних сортів, здебільшого межеумків, на породні сортови типу довжиків, що повинні дати надвишку врожайности на 35-40%.

За такі сорти повинні правити селекційні сорти, здобуті досвідними установами РСФРР, а саме № 0262 і Альфа Західньої досв. станції і Д-83 Шатилівської, при чому перший сорт найбільш придатний для Коростенського лляного району, а обидва останніх—для Чернігівського.

Через те, що зараз згаданих сортів не репродуковано ще в достатній кількості, на ближчий

відтинок часу слід використовувати найкращі кра-
жки Довгунцевого типу—Сарапульський, Яранський
Далі, з ущільненням засівів льону велике значен-
ня буде мати запровадження правильних сівозмі-
нів і забезпечення угноєння.

З моментів механізації на першому місці
стоїть широке застосування і поліпшення кон-
струкцій льнотеребилек, що вже зразу дає за-
ощадження праці в 6 разів; далі—відокремлення
головок, надто в долі, їх схоронення і молотіння.

Щодо первісної обробки, то в основному пи-
тання її стоять майже так само, як і для ко-
нопель.

Кенаф та канатник. Необхідність запро-
вадження на Україні нових текстильних культур
впливає, поперше, з неможливості задовольни-
ти нивидко зростаючі вимоги нар. господарства
на відповідні вироби продукцією старих прядив-
них культур—конопель та льону, оскільки рен-
табельне виробництво останніх зосереджується в
досить обмеженому районі, продукції якого на-
віть при великому ущільненні засівів, (до 20-
25%) не вистачає для покриття всіх потреб. По-
друге, втілення нових культур бажане і з по-
гляду більшої врожайності їх порівнюючи до ста-
рих текстильних, при чому і для одержання серед-
ніх врожаїв останніх необхідно забезпечити дуже
великі вимоги коноплі на вдобрення, льону на сі-
возміни (потребує довгого періоду ротації).

Нарешті, старі культури не можуть задоволь-
нити всі вимоги з боку якості продукції, оскільки
деякі вироби потребують особливих властиво-
стей волокна; як от—негіроскопичність (м'яка тара
для цукру, солі тощо), велика стійкість проти загни-
вання (канати для водного транспорту, рибаль-
ські вироби), гнучкість (снопов'язальний шпагат).
Ці недоліки і має компенсувати запровадження
нових ликоватих культур і в першу чергу пів-

денних конопель, що про них вже згадувалось, кенафу і канатнику.

В справі звільнення від імпорту чужоземної сировини для України, як центру цукрової промисловости, на першому місці слід поставити було б всемірне поширення культури кенафу, що цілком замінює імпортний джут. До того ж він як посухостійка культура, збагачує асортимент культур для посушливого степу, при наявності ж зрошення може давати надто великі врожаї.

На жаль, попереднє випробовування його на Україні, яке розпочато було 1927 р., через незадовільну якість завозного насіння (суміш пізніх сортів), необізнанність в засобах культури і деякі інші причини не дало покищо позитивних наслідків.

Проте, робота Інституту Генетики і Селекції з виведенням скоростиглих сортів і яровизацією свідчать, що головні перешкоди до засвоєння кенафу, а саме пізньостиглість та мала врожайність наявних сортів, буде незабаром усунуто. Накопичився також досвід щодо засобів культивування (ущільнені засіви) і добору найбільш придатних районів.

Через те, не задаючись покищо метою повного задоволення потреб країни на кенафне волокно, можна з достатньою обґрунтованістю проєктувати виробництво його в масштабах з досить помітною питомою вагою щодо укр. потреб.

Останні потреби для пенько-джутової промисловости вираховується близько в 17 т. т., що за проєктировками покриватиметься власною продукцією в 5 т. т. довозом решти з Північного Кавказу.

Зазначена продукція має бути одержана з площі в 10 т. га з врожайністю волокна в 5 цн., при чому весь засів скупчується на Одещині. Щодо продукування насіннєвого матеріялу, на-

громадження якого на цій стадії складає найголовнішу передумову швидкого поширення кенафосіяння на Україні, то його передбачається зосередити на крайньому півд. заході в Гросулівському, Жовтневому, Березівському і Ляндауському адмінрайонах, що дають для цього найкращі умови. Передбачаємо врожайність насіння 3,5 цн.

Зі значно більшою сміливістю можна йти в проєктуваннях засіву канатнику, що останнього року довів повну придатність для культур на Україні не тільки в південній смузі, а навіть і на Харківщині і Київщині.

Даючи надто гарний матеріал для кручених виробів (снопов'язальний шпагат), а почасти і ткания, канатник має піти на заміну імпоротної маніли і дати резерв на покриття дефіциту інших видів текстильної сировини.

З таких причин засіви його намічено довести до 40 т. га, що при врожайності в 9 цн. волокна і 4 цн. насіння дасть 36 т. т. волокна і 16 т. т. насіння.

Зосереджуючись поки що в тих самих степових районах, де запроектовано засіви кенафу і півд. конопель, а саме на північ від бавовняного району з межами Балта-Першомайське-Долинська-Софіївка-Кам'янка з двобічним тут використанням, канатник надалі повинен просунутись в північні коноплярські райони (південні райони Полісся і північний Лісостеп) для часткової заміни середньо-російських конопель.

При використанні тут на волокно зеленцем, він, як і півд. коноплі, що будуть з тою ж такою метою розташовані в півн. районах Полісся, набагато збільшить продукцію прядива цього району.

З агротехнічних заходів до згаданих двох культур треба особливо підкреслити значення сорту і добору насінньоматеріалу, а також зрощення, що збільшує врожайність майже на 100%.

Крім кенафу та канатнику асортимент текстильної сировини на Україні слід було б збільшити за рахунок культури кендірю і використання з текстильною метою стебла ластовню, засіви якого мають поширюватись як кавчукодайної рослини. Волокно цих культур, крім зручності її придатності щодо первісної переробки (декортикація, котонізація) і придатності до тканних виробів, відрізняється особливою стійкістю проти загнивання, що надто цікаво в виробництві продукції для потреб водного транспорту й рибальства.

ОЛІЙНІ КУЛЬТУРИ

Дещо звужені перспективи розвитку тваринництва при великому попиті людности на жири, а, подруге, швидко зростаючі вимоги промисловости і інших ділянок народнього господарства на різноманітну технічну олію обумовлюють необхідність величезного зросту олійних культур.

За підрахунками для задоволення в 1937 р. першочергових потреб народнього господарства потрібно близько 540 т. т. рослинної олії, що по головних видах її розподіляється так: сояшної—283 т. т., лляної—32,6 т. т. конопляної—34,5 т. т., бавовняної—13,0 т. т., соєвої—14 т. т., рижійової 103 т. т. і інших—59 т. т.

Зазначені вимоги по окремих культурах мається задовольнити в такій спосіб.

Сояшник, що посідає одразу величезну смугу від кордону з Бесарабією до крайнього сходу і по меридіану з центрального Лісостепу до крайнього півдня, за пляном 1932 р. має досягти площі понад 1 міль. га.

Через деякі свої негативні властивості, як от те, що він дуже поганий попередник для послідуєчих культур, і при ущільненні засівів надто

пошкоджується вовчком, сояшник не має широких перспектив для дальшого розвитку. Потискуючись з півдня бавовником і новими ликуватими олійними, а з північного заходу—соєю, озимим ріпаком і іншими більш рентабельними культурами, сояшнику доведеться дещо скоротити район свого розповсюдження, юдноразово збільшуючи концентрацію особливо в східній частині Степу. Проте, слід зауважити, що таке розташування культури, через велику пошкодженість засівів вовчком саме в цьому районі (Донбас, півд.-східня частина Харківщини та східня частина Дніпропетровщини), передбачає одержання на кінець п'ятиріччя позитивних наслідків з роботи по виведенню імунних сортів і масовому добору стійкого проти вовчка насіння, а також і застосування низки агротехнічних заходів проти цього шкідника (виповідний обробіток, знищення цвітосів, озимий засів). До того ж, в перші роки п'ятирічки доцільно було б посилити засіви сояшнику в західній частині Степу з послідовним збільшенням засівів в згаданому районі.

Урахування земельних ресурсів і добору культур у сояшниковому районі дає підстави гадати, що площу сояшнику можливо буде поширити не більше, як до 1100-1120 т. га з орієнтовним розподілом по областях: на Харківщині—330 т. га, Донбасі—90 т. га, Дніпропетровщині—390 т. га, Одещині—275 т. га і АМСРР—35 т. га.

Щодо врожайности то здійснення тільки не перелічених заходів плюс механізація культури, що її на сьогодні в основному можна вважати розв'язаною, дають можливість проектувати досить значне збільшення, а саме з 7,2 цн. в 1932 р. до 9 цн. в 1937 р.

В такому разі огульна продукція насіння становитиме понад 1 м. т., абож в олії близько—257, т. т.

Такі запроектування дають збільшення проти 1932 р. по площі на 4,4%, врожайності—25% і продукції в насінні 30,5%, а в олії більше 45%. Проте, як бачимо, наведена продукція не цілком задовольняє програму промисловости для сояшникової олії, що виходить з цифри в 283 т. т. цей розрив повинно перекрити за рахунок інших олійних.

Соя. Культура цієї виключно корисної рослини повинна набути н наступну п'ятирічку як найширшого розвитку.

Правда, сучасний рівень врожайности і стан з механізацією сої досить незадовільні, але ж розпочата робота з виведенням відповідних сортів дає впевненість, що незабаром ці головні недоліки буде усунуто, а удосконалення районів розповсюдження і поліпшення агротехніки (ранній засів) забезпечить цій культурі цілком стале місце в укр. засівплощі.

Виходячи з вимог промисловости на соєву олію в 14,5 т. т., а також ураховуючи поширене вживання сої як білкової речовини, так в різні харчові вироби, як і на корм скоту, площу сої намічено збільшити до 450 т. га проти 190 т. га на 1932 р.

При запроектованій врожайності в 11 цн. в га це дасть близько 500 т. т. насіння, що цілком задовольняє потреби промисловости і залишає достатні ресурси на інші призначення. Такі запроектування дають проти 1932 р. збільшення по площі на 136,8%, врожайності—40% і продукції—на 228%.

Щодо розташування цих засівів, то досвід минулих років доводить, що за найбільш надійні райони, які і надалі мусять складати основний соєвий район, є південні від лінії Вінниця-Черкаси-Полтава частини Вінницької та Київської областей і північні частини Дніпропетровщини та

Одещини, але не південніше лінії Павлоград-Кр. Ріг-Тираспіль.

Тільки з виведенням більш ранньостиглих і посухотривалих сортів можливо поширення сєвого району за рахунок з одного боку більш північних лісостепових районів Київщини та Харківщини, а з другого—південних районів Одещини та Дніпропетровщини. За таким розташуванням засіви сої намічено розмістити по областях приблизно отак: у Вінницькій області 100 т. га, Київській—30 т. га, Харківській—30 т. га, Дніпропетровській—100 т. га, Одеській—120 т. га, АМСРР—10 т. га.

Озимий ріпак, як культура, що при нормальних урожаях в наших умовах дає більшу продукцію олії з гектара, порівнюючи до інших олійних, заслуговує стати основною олійною культурою Лісостепу. До того ж озимий ріпак дуже гарний попередник для цінних культур, як озима пшениця і цукровий буряк, а ріпакова олія має широкий вжиток в промисловості і придатна на їжу.

Проте, вважаючи на особливу чутливість оз. ріпаку до кліматичних умов (вимерзання) і засобів культури (пари, угноєння, своєчасний обробіток), на сталі та високі врожаї можна сподіватись лише при розміщенні засівів в найбільш придатних районах і при ретельному додержанні агротехніки.

За такий природний район для оз. ріпаку маємо, поперше, Вінницьку область за виключенням півд. районів її і, подруге, центральну частину Правобережжя—Київщини.

Щодо Лівобережжя, то навіть і на Київщині можна чекати постійної загрози вимерзання засівів, не кажучи вже про Харківську область. Отже, просування сюди культури оз. ріпаку так само як і на південь Вінничини можна допусти-

ти лише при кончій потребі збільшити продукцію ріпакової олії і то невеличкими площами.

Орієнтуючись на те, що в межах накресленого пляну такої необхідности не буде, а разом з тим буде гарантовано достатню височінь агротехніки, врожайність оз. ріпаку встановлено в 11 цн. на га. В такому разі для задоволення вимог промисловости на сировину, що в олії дорівнює 103 т. т., необхідно довести засіви оз. ріпаку до 250 т. га проти 6,8 т. га 1931 і 72,7 т. га 1932 р. З орієнтовним розташуванням засівів у Вінницькій області 165 т. га і Київській—85 т. га.

За таким пляном збільшення основних показників проти 1932 р. буде дорівнювати по площі 243,8%, врожайності—37,5% і продукції, яка становитиме 275 т. т.—372,5%.

Рицина. Ця культура, не дивлячись на великий попит на рицинову олію з боку промисловости, медицини і авіації, досі поширювалась на Україні надто повільно а саме по роках: 1928 р.—10,4 т. га, 1929 р.—12,6 т. га, 1930 р.—11,4 т. га і 1931 р.—13,5 т. га, 1932 р.—20 т. га.

За головні перешкоди до більш енергійного поступу були відсутність біологічно-вирівняного насіннєвого матеріялу щодо одночасного встигання, пізньостиглість сортів і трудність механізації уборки.

Треба гадати, що надалі впертою роботою відповідних організацій і винахідницької думки ці недоліки кінець-кінцем буде усунуто, тим більш, що вже і зараз, напр., у відношенні насіннєвого матеріялу є значні досягнення, як от, сорт акад. Кащенко і скороспілка, а також з бочками, що туго розкриваються. Вважаючи на те, що рицинова олія буде правити за одну з найголовніших в різного роду виробництвах (мило, лінолеум, гума, фарба і т. інш.), а також на величезний лопит на ню, як мастило для машин.

і авіаційних моторів, береться настановлення на збільшення засівної площі якнайменше в 4 рази, тобто до 80 т. га при зрості врожайності до 8 цн. Такі запроектування дають збільшення проти вихідного року по площі на 300%, врожайності на 48% і продукції (64 т.т. насіння) на 482%.

Щодо районування, то, розташовуючись в степових районах на лівніч від бавовняної зони, засіви річини орієнтовно намічено в Дніпропетровській області 35 т. га, Одеській—40 т. га і АМСРР—5 т. га.

Інші олійні. Необхідність запровадження, крім наведених головних олійних культур, низки другорядних, а особливо нових культур, впливає з різних причин, як от повніше задоволення вимог на олію різної смакової якості (арахіс, кунжут, гірчиця), резерв на випадок невдачі з головною культурою (оз. рижій, кольоза, сафльор, лялеманція), вимоги експорту (мак), особливі властивості культури (судза для виробництва ляку) і т. інш. Розмір виробництва цих культур і розташування їх намічено отак.

Гірчиця, що невеликими площадами має розповсюдження майже по всьому терені України, а особливо в південно-степових районах Одещини і Дніпропетровщини, через найбільшу продукційність її на Поліссі скупчується саме в цьому районі. Майже збігаючись з районом розповсюдження льону, засіви цієї культури буде розташовано на Київщині в розмірі 25 т. га з врожайністю в 6 цн. Також на Київщині в лівобер. її частині буде мати місце і кольоза з площею в 30 т. га і врожайністю в 8 цн.

Найбільш придатним районом для культури маку, що за покриттям своїх потреб має значною мірою йти на експорт, є північна половина Правобережного Лісостепу, яка входить в склад Він-

ницької та Київської областей при чому в разі необхідности культуру з достатньою рентабельністю можна поширити і на всю лісостепову частину цих областей.

Отже, запроєктована площа маку в 50 т. га тут і розміщується з розподілом по 25 т. га поміж Вінничиною і Київщиною при врожайності в 6 цн.

З нових олійних на сьогодні найбільш обгрунтовані перспективи розвитку має сафльор, що якостю олії не поступається перед сояшником, а з боку вимог до якості ґрунту, працемісткості і легкості механізації далеко випереджає останній. На 1937 р. намічено 12 т. га сафльору в південніших районах, Дніпропетровщини (7 т. га) і Донбасу (5 тис. га), де мають поширення солонцюваті ґрунти і де сояшник особливо пошкоджується вовчком. Урожайність сафльору намічено в 6 цн.

Культура кунжуту надто цікава через високу олійність насіння і дуже гарну якість олії і макухи. До того ж воно може посісти на значній терені посушливого Степу так у самій бавовняній зоні, як і на північ від неї.

За орієнтовну площу на 1937 р. прийнято 30 т. га, з яких 10 т. га припадає на Одещину і 20 т. га на Дніпропетровщину з врожайністю в 6 цн., а при зрошенні навіть до 10 цн. і більше.

Проте, слід зауважити, що реалізація такого пляну з кунжутом потребує ще досить великої роботи так з добором відповідних сортів, як і удосконаленням засобів культури.

Арахіс, як досить вибагливу культуру і до клімату і до ґрунту, з достатньою впевненістю можна проєктувати в Степу покищо для дуже обмеженого району, з легкими ґрунтами, що складається з Миколаївського, Херсонського, Цурюпінського та Голопристанського адмінрайонів на

Одещині, де його і намічено засіяти на площі в 10 т. га з передбачаємою врожайністю в 8 цн. Дальше поширення культури залежатиме від успіху роботи над виведенням скоростиглих сортів і наслідків застосування зрошувальних засівів, де можна сподіватись на збільшення врожайности до 12 цн.

З олійних культур, що досі не розглянено, заслуговує уваги питання про перспективи олійного льону-рогачику, що має розповсюдження в степових районах.

Як культура свіжо-орних земель, вона за скороченням таких ввесь час незмінно зменшувалась і тільки починаючи з 1929 р. почасти з причин загибелі озимини (1928, 1929 р.), почасти під впливом дуже напруженого жирового балансу почала швидко зростати (1931 р. близько 93 т. га). Однак, врожайність її залишається надто низькою і, головне, по чутливості до звичайних агротехнічних заходів значно поступається перед іншими олійними, цебто і перспективи збільшення її досить незначні.

До того ж запровадження льону в великому масштабі тягне за собою поширення кускути, що крім самого льону загрожує також передбачаємому поширенню в Степу люцерни.

Отже, на 1937 р. запроєктовано цієї культури лише 25 т. га (на Харківщ. 15 т. га та Дніпропетр.—10 т. га) з врожайністю в 6 цн. проти 74 т. га 1932 р. Такий незначний масштаб засіву майже ні в якій мірі не компенсує тої нестачі сировини для льонової олії, що виявляється з зіставлення програми виробництва цієї олії на 1937 р. в 32,6 т.т. і продукції укр. льонарства в 15,1 т.т. Тим то особливо бажане широке запровадження засівів нової для України культури—лялеманції яка невибаглива до ґрунтів, далеко продуктивніше за льон (до 8 цн. з га на-

сіння з олійністю 35%) і дає олію, що за якістю стоїть близько до лляної (схнучка).

За найбільш придатні райони для цієї культури слід вважати лісостепову частину Харківської та Київської областей почасти північні райони Одещини. Менш задовільні умови півд. Степу, але при короткому вегетаційному періоді цієї культури тут можна сподіватись на одержання за літо 2-х врожаїв способом повторної культури (разом до 9 цн. з га).

Крім лялеманції слід було б передбачити також поширення судзи та оз. рижію.

Судза або перила що за дослідами може успішно культивуватись не тільки в північно-степових районах, але і в Лісостепу, вельми цінна особливими властивостями олії (йде на виготовлення лаків) і з боку продуктивності (врожайність 7,5 цн. з га при олійності в 44-48%).

Недостатня надійність по деяких районах культури озимого рипаку робить дуже цікавим запровадження тут засівів оз. рижію, що перезимовує не гірше від жита і дає гарні врожаї (8-12 цн. з га при 36% олії).

У степових районах, підсіяний до озимини, оз. рижій дає перестраховку на випадок вимерзання головної культури, або ж додаткову продукцію (достигає разом із хлібом).

Якщо підсумувати запроєктовані площі під всіма олійними культурами, матимемо загальну засівну площу під ними в 2082 т. га, що проти 1932 р. (1520 т. га) дає збільшення на 37%, і продукції олії, враховуючи насіння бавовнику, льону і коноплі, в 496,5 т. т.

Проте, і таке збільшення не цілком задовольняє вимоги промисловости, що дорівнюють 539,6 т. т., або ж на 43 т. т. менш ніж дає олійний клин. Крім наведеного вже розриву по ульонній олії, ця різниця частково припадає на со-

яшник і другорядні олійні, і в цій частині він повинен компенсуватись за рахунок інших олійних ресурсів, як от—кукурудзяні рісткі, гарбузове насіння, різні кисточки і інше насіння, що має олію.

Тютюнові культури. Українське тютюництво, що репрезентоване головню махоркою (на 1932 р. 60 т. га) і в значно меншій мірі жовтими цигарковими і цигарними тютюнами та бакуном (разом 11 т. га), в наступну п'ятирічку має значно змінитись так за складом, як і в відношенні засобів культури, розміщення, сортів тощо.

Збільшення засівів махорки на Україні (проти довоєнного часу майже втричі), що пояснюється збільшенням попиту на махоркову продукцію при зменшеній врожайності, надалі з поширенням засівів в інших районах (Сибір), підвищенням врожайності і збільшенням вжитку інших тютюнових виробів, повинно не тільки припинитись, але і досягнуті площі врят чи залишаться.

Навпаки, інші тютюнові культури, дістаючи в нових соціально-економічних умовах господарства всі передумови до підвищення врожайності і якості продукції, мають значно поширитись. Крім задоволення зростаючого внутрішнього попиту на більш цінну продукцію тютюництва, таке поширення тютюнів бажане також і з погляду експорту (бакун, американ), і з погляду найдоцільнішого використання бідних пісчаних і супіскуватих земель (жовті тютюни), що складають на Україні чималу площу. До того ж жовті тютюни вельми корисні для степового району, як досить сухотривалі культури.

Отже, виходячи з замовлень промисловости на сировину в розмірі 82 т. т. махорки і 20 т. т. інших тютюнів і при наміченій врожайності для махорки в 25 цн., бакуну—18 цн., американу—15 цн. і цигракових тютюнах—8 цн., мається ско-

ротити площу під махоркою з 60 т. га на 1932 р. до 40 т. га, а для решти тютюнів збільшити за сівплощу з 11 т. га до 20 т. га. Одержана продукція в 100 т. т. махорки і 23 т. т. тютюнів не тільки цілком задовольняє згадані вимоги укр. промисловости, а дає ще для вивозу за межі України близько 13 т. т. махорки і 2 т. т. тютюнів.

З питань, які стоять перед укр. тютюниством на нову п'ятирічку і обумовлюють здійснення накресленого пляну, на перше місце слід висунути правильне розташування культур і питання сортового складу, агротехніки і первісної обробки.

Щодо розташування, то засіви махорки залишаються в межах свого старого району побіля Прилук, Ромен, Черкас і Кременчука, як визначених центрів махоркової промисловости, з тим, що всередині цього району промислові засіви скупчуються великими масштабами в спеціалізованих господарствах.

Так саме зберігає свій район і бакун — Борзенський, Менський, Ніженський, Коропський і Корюківський адмін. райони.

Для сигарних тютюнів, крім старого Чернігівського району, повинно використати надто сприятливі кліматичні і ґрунтові умови (легкі неглибокі суглинки та супіски) південної частини правобережного Полісся (Волинь), де гарно вдаються навіть найбільш високоцінні сорти сигарних тютюнів.

Так само поруч з закріпленням і ущільненням засівів в старих районах (Наддністрянщина) мають посісти нові райони і цигаркові тютюни. За такі райони маємо, поперше, Придніпровську смугу з пісчаними і супісчаними ґрунтами (приблизно від Баришполя до Кам'янського і від В. Лепатихи до Херсону), і, подруге, райони по р. Молочній на

Мелітопольщині і почасти по річках Куяльник і Тилигули на Одещині. При такому районуванні зазначені засівплощі розподіляється так: махорки—25 т. га на Харківщині і 15 т. га на Київщині; бакуну—5 т. га і американу—3 т. га в Київській обл. і жовтих тютюнів в Вінницькій обл. 5 т. га, АМСРР—2 т. га, на Київщині—1,5 т. га, Харківщині—0,5 т. га, Одещині—1,5 т. га і Дніпропетровщині—1,5 т. га.

В питаннях сорту, що особливо значення має для цигаркового і сигаркового тютюництва, необхідно прагнути за заміни малопродуктивних місцевих сортів на нові високогатункові (для цигаркових тютюнів Дюбек, Трапезунд, Американ Кримський, Аркадія, Тик-Кулак; по сигарах—і аванна, Берлея Суматра) за утворення певного товарового штандарту. Щодо місцевих сортів, то, вважаючи на їх ранньостиглість і стійкість проти посухи і заморозків, їх треба було б якнайширше використати для селекційної роботи і для відповідних більш північних районів.

Проте, такий досить гарний сорт, як Південно-Березький, слід і надалі залишити для широкої культури.

Як вельми працемісткі і вибагливі до обробітку культури, що до того переходять з присадібних земель в звичайні польові умови, тютюни вимагатимуть значного поліпшення агротехніки, забезпечення добривами, належної підготовки сировини і максимальної механізації всіх виробничих процесів. Тому поширення парникового господарства, будівництво сушарень і спеціальних приміщень разом зі збільшенням постачання добривами і машинами стає за необхідну передумову реалізації накресленого плану.

Інші технічні. З решти технічних в наступну п'ятирічку і по ролі, яку вони повинні відіграти в народньому господарстві, і по площі

на перше місце слід поставити кавчукодайні рослини.

З них на Україні найбільше вивчений ластівень, що крім свого прямого призначення, як кавчукодайної рослини (біля 4% кавчуку), має цінні властивості і як продуцент текстильної і паперової сировини, а також являється гарним медоносом.

Тому, а хоч він і поступається відсотком кавчуку перед тау-сагізом (14-16% кавчуку), ластівень заслуговує не тільки на дальше поглиблене вивчення його з усіх боків, а й на поширення за сівних площ в промислових масштабах.

Не слід забувати, що це наша аборигенна культура і як така, дає найбільше гарантій щодо стійкості проти різних несприятливих чинників. До того ж він дуже невибагливий до ґрунтів і гарно вдається на пісках. Проте, наслідки досвідної роботи останніх років з тау-сагізом доводять про велику ефективність цієї культури на Україні.

А як зважити крім відсотку кавчуку в тау-сагізі ще на його якість і порівнюючи простий технологічний процес здобування, то слід дійти висновку, що і на Україні тау-сагіз повинен зайняти переважне місце.

За попереднім настановленням протягом п'ятиріччя малося поширити культуру кавчукодайних на Україні до 50 тис. га. Однак, наведені вище дані говорять за те, що тут можна йти з більш сміливими запроєктуваннями.

Адже-ж оскільки наявність насінньових ресурсів і придатних земель це дозволяє, можна було б орієнтуватись на 100-110 т. га з тим, що під тау-сагізом буде біля 100 т. га в багатокутнику: Миколаїв-Скадовське-Сокологорне-Оріхів-Василівка, В. Лепетиха, і під рештою кавчукодайних коло 7-10 т. га в основному в тому ж таки районі.

Крім того має продовжуватись робота з розмноженням економії.

Досить помітне місце в засівах 1937 р. повинні мати й етер-олійні культури, що крім задоволення попиту внутрішнього ринку, мають у великій кількості діти за кордон.

Слід підкреслити, що в зовсім незначних площ в недавньому минулому ця група рослин вельми поширилась, доставши 1931 р. 16,3 т. га, а на 1932 р. навіть 34 т. га.

За проектуванням цю площу на 1937 р. маєтсья збільшення аж до 60 т. га.

З галузей сільського господарства, що має досить невиразну перспективу надалі, є хмільярство, продукція якого так до війни, як і в після-революційний час значною мірою йшла на експорт.

Скорочення попиту на хміль на зовнішньому ринкові, що потягло за собою майже катастрофічне зменшення плянтацій після 1927-28 рр., і жорстока криза в капіталістичних країнах в сучасному не дають підстав навіть для відновлення колишніх площ. Зростаючі ж вимоги нашої промисловости, треба гадати, можна буде задовольнити з підвоєнної сучасної площі.

Тому замість 1,5 т. га хміль в 1932 р на 1937 р. запроєктовано 3 т. га з врожайністю родючих площ в 8 цн.

Підсумовуючи накреслені на 1937 р. площі для окремих технічних культур, маємо загальну площу під ними в 4830 т. га, що на 39,2% перевищує площі їх 1932 р. (3471 т. га).

Слід відмітити, що такий темп розвитку технічних культур поступається тільки перед темпами росту кормової групи, завдання якої безпосередню скеровані на вирішення основної сільсько-господарської проблеми на другу п'ятирічку, а саме розвитку соціалістичного тваринництва.

ЗМІСТ

	Стор.
Технічні культури, як сировинна база промисловости України в другому п'ятиріччі	5
Текстильна група	14
Олійні культури	26

Ціна 35 коп

The All-Ukrainian Association for Cultural
Relations with foreign countries
BOOKS-EXCHANGE
№.....
Kharkiv 2 Sadovo-Kulivkivska 2.

**СКЛЕП ВИДАНЬ ДЕРЖАВН. ПЛЯНОВО-ЕКОНОМІЧН.
ВИДАВНИЦТВА „ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“
Харків, буд. Держпрому VI під'їзд**

C051108392

GENERAL LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA—BERKELEY

RETURN TO DESK FROM WHICH BORROWED

This book is due on the last date stamped below, or on the date to which renewed.

Renewed books are subject to immediate recall.

22 Mar '54 VW

JUN 26 1954 LU

FEB 7 1955

IN STACKS

OCT 4 1954

JAN 26 1955 LU

JUN 27 1981

REC'D MAY 27 1981

LD 21-100m-1,'54

